

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра дошкільної педагогіки

«ПОГОДЖЕНО»
Проректор з наукової роботи
Н.М.Віннікова
«10» вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ДИТИНА І РОДИНА
В СУЧАСНОМУ СТРАТИФІКОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

для здобувачів вищої освіти
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
освітньо-наукового рівня «доктор філософії»
освітньо-наукової програми «Дошкільна освіта»

Київ – 2018

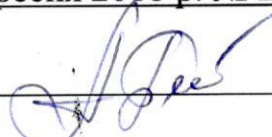
Розробник:

Беленька Ганна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту.

Викладач:

Беленька Ганна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дошкільної освіти
Протокол від 05 вересня 2018 р. № 2

Завідувач кафедри Г.В.Беленька

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Дошкільна освіта»
«05» вересня 20 18 р.

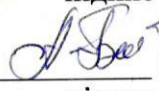
Гарант освітньо-наукової програми Г.В.Беленька

Робочу програму перевірено
«07» вересня 20 18 р.

Завідувач аспірантури, докторантури О. В. Плющик

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. (Беленька Г.В.), «05» 09 20 19 р., протокол № 2
підпис П.І.Б.

на 2020/2021 н.р. (Беленька Г.В.), «26» 08 2020 р., протокол № 1
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів/ годин	6/180	
Курс	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин, в тому числі:	180	180
Аудиторні	84	24
Самостійна робота	96	156
Форма підсумкового контролю	Залікове оцінювання	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування професійної компетентності майбутніх докторів філософії в галузі дошкільної освіти щодо врахування призначення, структури, змісту діяльності та особливостей здійснення психолого-педагогічного дослідження в закладах дошкільної освіти сучасного стратифікованого соціуму.

Завдання курсу:

1. Розширити знання здобувачів наукового ступеня доктора філософії в галузі дошкільної освіти про страти сучасного суспільства, їх цінності, психологічні особливості дітей дошкільного віку та спрямованість родинного й суспільного виховання;
2. навчити критично оцінювати сучасні технології дошкільної освіти та доцільність їх використання в закладах дошкільної освіти різного типу;
3. формувати вміння творчо застосовувати знання з педагогіки, психології, фахових методик в роботі з дітьми дошкільного віку з різних стратів соціуму та їх родинами
4. формувати вміння методично грамотно застосовувати методи психолого-педагогічного дослідження в закладах дошкільної освіти різного типу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності формуються фахові компетентності:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Фахові компетентності (ФК)	ФК 7	Здатність до диференціації та самостійної постановки завдань педагогічної діяльності в системі дошкільної освіти відповідно її ключових суб'єктів і змісту, видів та напрямів у контексті запитів соціуму, інтересів та потреб особистості.
	ФК 9	Здатність до розробки науково-методичного забезпечення процесу формування у дітей життєвої компетентності та дошкільної зрілості.

3.Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни здобувач наукового ступеня має досягнути таких програмових результатів навчання:

ПРН 13	Здатен до аналізу, реалізації та вдосконалення вимог освітніх стандартів у галузі дошкільної освіти шляхом проведення дослідження різних аспектів діяльності дітей та педагогів у дошкільних закладах; створення методичного забезпечення освітнього процесу закладу дошкільної освіти, організації різних форм методичної роботи, аналізу й розповсюдження передового педагогічного досвіду, аналізу та планування освітньої діяльності з використання альтернативних педагогічних технологій; застосування методів психолого-педагогічного дослідження в практиці дошкільної освіти.
ПРН 14	Володіє знаннями про пренатальний та перинатальний розвиток дитини. Розуміється в особливостях розвитку і виховання дітей із різних стратів суспільства, передбачає та розробляє стратегії виховання; здатен виховувати основи культури використання медіапродукції у дітей дошкільного віку, зокрема: здійснювати педагогізацію батьків з питань виховання у дітей основ культури використання медіапродукції; створювати предметно-ігрове медіасередовище з метою збагачення досвіду дітей щодо використання медіапродукції.

5. Структура навчальної дисциплін

Тематичний план для денної форми навчання

№ з/п	Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами роботи			
		Аудиторна			
		Усього	Лекцій	Семінарських	Самостійна
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І СТРАТИФІКАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ПІДГРУНТЯ СТРАТИФІКАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ					
1.	Тема 1. Соціальна стратифікація: поняття та види	12	4	2	6
2.	Тема 2. Стратифікація суспільства, її вплив на сучасну сім'ю	14	4	2	8
3.	Тема 3. Родинна соціалізація	12	4	2	6
4.	Тема 4. Психологічна характеристика дітей з різних стратів суспільства	16	4	4	8
5.	Тема 5. Особливості виховання дітей у стратифікованому суспільстві	18	4	4	10
6.	Тема 6. Вимоги до вихователів дітей з різних стратів суспільства	18	4	4	10
Разом		90	24	18	48
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ СИСТЕМА ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СТРАТИФІКОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ					
1.	Тема 7. Методологічна культура та методологічна компетентність педагога як умова успішної професійної діяльності.	10	4	2	4
2.	Тема 8. Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи і види закладів дошкільної освіти.	18	4	4	10
3.	Тема 9. Виховання дітей в альтернативних закладах дошкільної освіти	18	4	4	10
4.	Тема 10. Виховання дітей у приватних і спеціалізованих закладах дошкільної освіти	16	4	2	10
5.	Тема 11. Домашнє виховання дітей дошкільного віку. Інститут гувернерства в Україні.	16	4	4	8
6.	Тема 12. Потреба, шляхи, способи об'єднання дітей з різних стратів соціуму.	12	4	2	6
Разом		90	24	18	48
Разом за навчальним планом		180	48	36	96

Тематичний план для заочної форми навчання

№ з/п	Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами роботи			
		Аудиторна			
		Усього	Лекцій	Семінарських	Самостійна
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І					
СТРАТИФІКАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ПІДГРУНТЯ СТРАТИФІКАЦІЇ					
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ					
1.	Тема 1. Соціальна стратифікація: поняття та види	11	1		10
2	Тема 2. Стратифікація суспільства, її вплив на сучасну сім'ю	27	2	1	24
3.	Тема 3. Родинна соціалізація	11		1	10
4.	Тема 4. Психологічна характеристика дітей з різних стратів суспільства	17	2	1	14
5.	Тема 5. Особливості виховання дітей у стратифікованому суспільстві	13	2	1	10
6.	Тема 6. Вимоги до вихователів дітей з різних стратів суспільства	11	1		10
Разом		90	8	4	78
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ					
СИСТЕМА ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СТРАТИФІКОВАНОМУ					
СУСПІЛЬСТВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ					
1.	Тема 7. Методологічна культура та методологічна компетентність педагога як умова успішної професійної діяльності	15	1		14
2.	Тема 8. Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи і види закладів дошкільної освіти	12	1	1	10
3.	Тема 9. Виховання дітей в альтернативних закладах дошкільної освіти	13	2	1	10
4.	Тема 10. Виховання дітей у приватних і спеціалізованих закладах дошкільної освіти	12	1	1	10
5.	Тема 11. Домашнє виховання дітей дошкільного віку. Інститут гувернерства в Україні.	19	1		18
6.	Тема 12. Потреба, шляхи, способи об'єднання дітей з різних стратів соціуму	19	2	1	16
Разом		90	8	4	78
Разом за навчальним планом		180	16	8	156

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І СТРАТИФІКАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ПІДГРУНТЯ СТРАТИФІКАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Соціальна стратифікація: поняття та види (4 год.)

Предмет і завдання курсу. Соціальна стратифікація як ієрархічно організована структура соціальної нерівності, яка існує в певному суспільстві в даний історичний проміжок часу. Страти – від лат. stratum – пласт, прошарок. Функціоналістський, конфліктологічний та еволюційний підходи до аналізу соціальної стратифікації. Страти в історії розвитку людства. Критерії нерівності: дохід (сімейний дохід), освіта, влада, престиж.

Соціальна стратифікація як необхідне, неминуче й універсальне явище, пов'язане з природним розмаїттям функцій соціальних ролей. Стратифікація – джерело, або імпульс розвитку суспільства. Роль системи цінностей у визначенні домінант співвідношення чотирьох критеріїв. Стратифікація суспільства в сучасній Україні. Характеристика стратів українського суспільства. Переміщення індивідів у соціальному просторі.

Ключові поняття теми: страти, стратифікація, суспільство, нерівність.

Література основна: 1, 3, 4, 5

Література додаткова: 2-6

Тема 2. Стратифікація суспільства та її вплив на сучасну сім'ю (4 год.)

Пауль Наторп про мету виховання як поєднання індивіда з суспільством. Сім'я – об'єднання людей, пов'язаних спільністю побуту та взаємною відповідальністю, що ґрунтується на шлюбі та кровній спорідненості. Роль сім'ї у суспільстві. Основні функції сім'ї в суспільстві. Шлюб і сім'я як історично змінні явища. Дж. Голдторп про етапи історичного розвитку сім'ї.

Стан і тенденції розвитку сучасної сім'ї в Україні. Статистика сімей (17 млн). Розмір сім'ї – 3,1 – 4 особи. Вплив суспільної стратифікації на сімейне середовище. Середовище – фактор розвитку особистості. Ефекти соціально-класових відмінностей.

Ключові поняття теми: сім'я, сімейне середовище, стратифікація.

Література основна: 1-5

Література додаткова: 1-6

Тема 3. Родинна соціалізація (4 год.)

Поняття соціалізації. Виховання дитини в сім'ї як соціально-педагогічне явище. Якість і зміст персонального середовища дитини. Параметри соціально-позитивного і соціально-негативного впливу родинного виховання на дитину в дошкільні роки. Родинна соціалізація. Гендерна соціалізація. Особистість як продукт соціалізації. Дитина як об'єкт, суб'єкт або жертва соціалізації. Поняття субкультури. Дитяча субкультура. Молодіжна субкультура.

Зв'язок між сім'єю та іншими інститутами соціального виховання і державою.

Ключові поняття теми: діти дошкільного віку, родинна соціалізація, гендерна соціалізація, дитяча субкультура.

Література основна: 1-5

Література додаткова: 1-6

Тема 4. Психологічна характеристика дітей з різних стратів суспільства (4 год.)

Соціальна і природна/фізіологічна нерівність дітей. Феномен «сирітство» та психологічні особливості його прояву у дітей, які перебувають на вихованні в інституційних закладах. Особливості розвитку і поведінки дітей, що виховуються в дитячих будинках. Деформованість життєво важливих якостей, таких, як: допитливість, пізнавальна активність, вибірковість у відносинах з однолітками і тими, хто займає провідну позицію, є старшими за віком, за статевою та гендерною приналежністю. Захисні новоутворення дітей-сиріт.

Особливості розвитку і поведінки дітей з малозабезпечених родин. Ставлення до праці та розвиток самостійності. Обмеження можливостей культурного розвитку.

Діти сільської місцевості та віддалених від центру країни районів. Вплив етнічних традицій та сімейного виховання на формування психологічних особливостей і поведінку дітей.

Характерні риси дітей «середнього» прошарку – інтелігенції. Вплив дошкільного закладу та спеціальних (додаткових) освітніх закладів на розвиток дитини.

Виховання дітей в заможних родинах. Виховне середовище і ранній педагогічний патронат. Відірваність від життєвих реалій. Особливості взаємин дітей з батьками. Проблеми формування взаємин з однолітками. Формування самоставлення дитини в умовах індивідуального навчання. Bratlash як спосіб виховання.

Психологічна характеристика дітей з надзаможних родин. Егоїстичність і егоцентричність дітей. Емоційна депривація і соціальна дезадаптація. Недовіра до людей і світу. Несамостійність і непристосованість до життя. Брак здорової змагальності і честолюбства. Вплив практики добродійності на формування характеру дитини.

Діти з особливими потребами в сучасному суспільстві. Інклюзивні практики українського суспільства.

Ключові поняття теми: стратифікація суспільства, діти дошкільного віку, психологічні особливості, виховання.

Література основна: 1-5

Література додаткова: 1-6

Тема 5. Особливості виховання дітей у стратифікованому суспільстві

Вплив родинного і суспільного виховання на формування особистості дитини. Ієрархія цінностей в родині і суспільстві як вектори розвитку дитини. Дошкільні освітні та спеціалізовані заклади різних типів для дітей з різних стратів суспільства. Освітнє середовище міста і села. Додаткові освітні послуги і

фінансові можливості родини як умова розвитку дитини. Колективне та індивідуальне виховання дітей.

Ключові поняття теми: діти дошкільного віку, родинні цінності, суспільні цінності, виховання.

Література основна: 1, 2, 3

Література додаткова: 1, 3, 5, 6

Тема 6. Вимоги до вихователів дітей з різних стратів суспільства (4 год)

Авторитет добра і авторитет сили в арсеналі вихователя. Комунікативні уміння педагога. Необхідність фізичного вдосконалення педагога та набуття ним досконалих практичних умінь в одному з продуктивних видів діяльності. Музика і живопис в арсеналі вихователя. Володіння іноземною мовою та інформаційними технологіями як вимога часу. Комунікабельність, широта кругозору, оптимізм, наполегливість, доброта, щирість, розвинена емпатія, вміння не зупинятись на досягнутому – необхідні риси сучасного педагога. Необхідність перенесення акцентів у вихованні сучасних дітей з інтелектуальної на морально-етичну складову.

Ключові поняття теми: вихователь дітей дошкільного віку, вимоги соціуму, запити батьків, виховання.

Література основна: 3, 4, 5

Література додаткова: 1, 4, 6

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II СИСТЕМА ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У СТРАТИФІКОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 7. Методологічна культура та методологічна компетентність педагога як умова успішної професійної діяльності (4 год.)

Методологічна культура як складова педагогічної освіти. Сучасні психолого-педагогічні концепції методологічної культури. Методологічна культура – культура мислення, специфічна до сфери освіти. З 80-х рр. XX ст. століття методологічна культура, позбавившись ідеологічного тла, розглядається в контексті інтелектуальної культури педагога. Основні складові цієї культури: уміння проектувати й конструювати освітній процес; усвідомлення, формулювання й творче розв'язання педагогічних завдань; методологічна рефлексія.

Етапи формування методологічної компетентності педагога:

1. Розвиток творчої індивідуальності.
2. Опанування основ методології.
3. Опанування технології науково-дослідницької діяльності.
4. Упровадження нововведень у педагогічний процес.
5. Рефлексія як пізнання й аналіз педагогом своєї діяльності.

Ключові поняття теми: методологічна культура, методологічна компетентність, педагогічна освіта.

Література основна: 1, 4, 5

Література додаткова: 1, 3, 4, 6

Тема 8. Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи і види закладів дошкільної освіти (4 год.).

Система ДО (згідно Закону «Про дошкільну освіту»): дошкільні заклади освіти (ЗДО) незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; наукові і методичні установи; органи управління освітою; освіта і виховання в родині. Типи ЗДО: 1. Дитячі ясла – для дітей від 2-місяців до 3-х років; 2. Дитячі садки – від 3-х до 6 (7) років; 3. Дитячі ясла-садки - для дітей від 2-х місяців до 6 (7) років; 4. ДЗО сімейного типу – для дітей від 2-х місяців до 6 (7) років, які перебувають у родинних стосунках; 5. ЗДО комбінованого типу для дітей від 2-х місяців до 6 (7) років, у яких функціонують групи загального розвитку, компенсуючого типу, сімейні, прогулянкові; 6. ЗДО інтернатного типу (дитячі будинки); 7. Спеціальні та санаторні ЗДО компенсуючого типу; 8. Центри розвитку дитини. 9. Будинки дитини – для дітей сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування від 2-місяців до 3-х років; 10. Дитячі будинки сімейного типу для дітей сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування від 2-х до 18 років. Особливості роботи в різних закладах дошкільної освіти.

Ключові поняття теми: система дошкільної освіти, типи ЗДО, діти дошкільного віку, особливості освітнього процесу і виховання дітей.

Література основна: 1, 4, 5

Література додаткова: 1, 3, 4, 6

Тема 9. Виховання дітей в альтернативних закладах дошкільної освіти (4 год.).

Директивні документи: Конституція України, Закон України «Про освіту», ст. 22, Закон України «Про дошкільну освіту» ст. 11, Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», Проект Концепції розвитку дошкільної освіти на 2017-2021рр, Концепція Державної цільової програми розвитку дошкільної освіти на період до 2021 року.

Інструктивно — методичні матеріали по організації форм роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади, Лист МОНУ від 18.12.2000р. №1/9 - 510 «Про організацію роботи з дітьми старшого дошкільного віку, які не відвідують ДНЗ», Лист МОНУ від 04.10.2007р. №1/9 - 583 «Про систему роботи з дітьми, які не відвідують ДНЗ», Лист Міністерства освіти і науки України від 17.12.2008р. №1/9-811 «Про здійснення соціально-педагогічного патронату», «Примірне положення про консультативний центр для батьків і дітей які виховуються у сім'ї» від 30.06.2011р.; Підготовка до школи дітей, які не відвідують ЗДО. Варіативні організаційні форми роботи з дітьми, які не відвідують ЗДО.

Європейський досвід альтернативної дошкільної освіти: Центри розвитку дитини, альтернативні ЗДО (вальдорфські дошкільні заклади, садки Монтесорі), гувернерство, сімейне виховання (хоумскулінг), гуртки, клуби, соціально-педагогічний патронат, прогулянкові групи, суботні та недільні групи на базі

діючих ЗДО, телебачення як неоальтернативна форма виховання, інформаційні портали.

Ключові поняття теми: діти дошкільного віку, альтернативні заклади дошкільної освіти, педагог дітей дошкільного віку.

Література основна: 1, 4, 5

Література додаткова: 1, 3, 4, 6

Тема 10. Виховання дітей у приватних і спеціалізованих закладах дошкільної освіти (4 год.).

Попередження соціальної ізоляції дітей з порушенням фізичного чи психічного розвитку (порушення слуху, зору, мовлення, опорно-рухового апарату, затримка психічного розвитку, емоційні, інтелектуальні порушення). Включення дітей з особливими потребами в освітній процес державного дошкільного закладу освіти. Особливості організації освітнього середовища і побудови освітнього процесу. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. Робота з обдарованими дітьми. Мистецькі й спортивні ЗДО інтернатного типу. Специфіка освітнього процесу і виховання. Досвід зарубіжних країн. Дуальна освіта.

Приватні заклади дошкільної освіти. Режим роботи, умови прийому дітей, комплектація груп, організація освітнього процесу. Особливості роботи з батьками вихованців. Вимоги до педагога.

Ключові поняття теми: спеціалізовані заклади дошкільної освіти, приватні дошкільні заклади, психоло-педагогічний супровід дітей.

Література основна: 2-5

Література додаткова: 1, 3, 4, 5, 6

Тема 11. Домашнє виховання дітей дошкільного віку. Інститут гувернерства в Україні(4 год.).

Переваги та недоліки домашньої дошкільної освіти. Гувернер і гувернантка – особи, які займаються індивідуальним навчанням і вихованням дітей у сім'ях чи в освітньо-виховних закладах закритого типу, умови перебування дітей в яких наближені до домашніх (за Є.Г. Сарапуловою). Причини, що спонукають батьків звернутись до послуг гувернерства: наявність дитини-інваліда в сім'ї, необхідність підготовки дитини до школи, необхідність індивідуальної роботи з відстаючими дітьми, необхідність індивідуальної роботи з обдарованими дітьми, допомога дитині у підготовці домашніх завдань, нагляд за дитиною в час, коли батьки знаходяться на роботі, необхідність у зв'язку з зайнятістю на роботі доручити виховання здорової дитини няні чи гувернантці, гувернери можуть виконувати роль батьків-вихователів у дитячих будинках сімейного типу.

Регулювання домашнього виховання в Міжнародному та Українському праві. Вклад психологічної науки у розвиток гувернерства (О.Ф. Лазурський, П.Ф.Лесгафт, Д.А.Колодци, С.Холл та ін). Типи характерів (за Лесгафтом), сформовані під впливом різних систем виховання: лицемірний, честолобний,

добродушний, забитий (забитий злісний, забитий м'який, пригнічений), нормальний. Пристосування виховної системи до вроджених особливостей дитини. Побудова партнерських взаємин з родинами вихованців. Роль самоосвіти у формуванні іміджу домашнього педагога.

Ключові поняття теми: гувернер, гувернерство, Домашнє виховання, індивідуальний підхід.

Література основна: 2-5

Література додаткова: 1, 3, 4, 5, 6

Тема 12. Потреба, шляхи, способи об'єднання дітей з різних стратів соціуму (4 год.).

Соціальне самопочуття дітей з різних стратів суспільства. Життєві стратегії українських родин (активна і пасивна) і їх вплив на формування ціннісних орієнтирів дітей (К. Абульханова-Славська). Активність особистості у здійсненні її життєвої стратегії виявляється як здатність до оптимального балансу між бажаним і необхідним, особистісним і соціальним. О. Злобіна та В. Тихонович - життєва стратегія як «повторювана в основних сферах життєдіяльності поведінкова активність індивіда, ґрунтована на моделях подолання, пристосування або уникання перешкод, що виникають у процесі досягнення поставлених цілей».

Поняття культурної партиципації, культурної компетентності і культурної чутливості. Організація дозвілля дітей в умовах великих міст і малих населених пунктів. Арт-простори – засіб інтеграції суспільства. Долучення дітей до створення арт-просторів. Національні традиції, свята як засіб об'єднання дітей з різних стратів. Дитячо-батьківські, релігійні та громадські об'єднання. Неформальні дитячі об'єднання. Соціальні проекти, волонтерський рух у об'єднанні дітей з різних стратів суспільства. Роль педагогічної спільноти у формуванні основ громадянських почуттів дітей, їх ціннісних орієнтирів.

Ключові поняття теми: ціннісні орієнтації, культурна партиципація, культурна компетентність, культурна чутливість, національні свята і традиції, соціальні проекти, волонтерський рух.

Література основна: 2-5

Література додаткова: 1, 3, 4, 5, 6

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Максимальна кількість балів за вид
Відвідування лекцій	1	24	24
Відвідування семінарських занять	1	18	18
Робота на семінарському занятті	10	18	180
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15
Максимальна кількість балів	237		
	$237 : 100 = 2,37$		
Коефіцієнт	2,37		

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Максимальна кількість балів за вид
Відвідування лекцій	1	8	8
Відвідування семінарських занять	1	4	4
Робота на семінарському занятті	10	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25
Максимальна кількість балів	77		
	$77 : 100 = 0,77$		
Коефіцієнт	0,77		

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		денна	заочна	
1	Виконання індивідуальних завдань: – побудова і презентація моделі стратифікації суспільства у XX та XXI столітті.	-	15	Презентація
2	– підібрати теоретичний та ілюстративний матеріал про соціальні групи як об'єкти і суб'єкти суспільних взаємин	20	20	Презентація
3	– спланувати в розділі власного наукового дослідження питання з врахування індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку	30	30	Доповідь
4	– публікація статті та виступ на	46	46	Стаття

	науково-практичній конференції			Презентація
5	– підготовка плану проведення дискусії зі студентами педагогічних спеціальностей на тему: “Чи може сучасний педагог бути “універсалом” і працювати з дітьми кожного страту суспільства?”	-	15	План
6	– аналіз досвіду організації додаткових освітніх послуг з дошкільної освіти в Україні.	-	15	Доповідь
7	– складання індивідуальної програми розвитку дитини дошкільного віку за заданими умовами.	-	15	Презентація

6.3. Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

К-ть балів	Критерії оцінювання
5	завдання виконано якісно, самостійно та своєчасно; зміст завдання розкритий у повному обсязі, доцільно обрані інформаційні джерела, дібрана інформація систематизована й проаналізована; аспірант виявив ініціативність у пошуку додаткових джерел інформації та креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
4	завдання виконано самостійно та своєчасно; зміст завдання загалом розкритий, однак включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми; виявлення схильності до системно-наукового аналізу, прагнення до творчого використання набутих знань та умінь, але за наявності незначних помилок.
3	завдання виконано не своєчасно, має місце порушення логіки й структури викладу матеріалу; робота не містить авторської думки; можливі суттєві помилки у виконанні завдань, але аспірант спроможний усунути їх під керівництвом викладача.
0-2	завдання виконано поверхово, фрагментарно, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення; несвоєчасне та неякісне виконання завдань, вияв не самостійності у роботі.

6.4. Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться у формі залікового оцінювання за результатами поточної успішності (проміжного контролю) з дисципліни «Дитина і родина в сучасному стратифікованому суспільстві».

6.5. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Білоус В. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. – К. : КНЕУ, 2002. — 140с.
2. Дитячі будинки сімейного типу в системі захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування [Текст] // Соціальна педагогіка : підручник для студ. ВНЗ / за ред. А. Й. Капської. – К., 2009. – С. 259– 277. □
3. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу: монографія / [за ред. Е. М. Лібанової]. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2012. – С. 13-37. – http://www.idss.org.ua/monografii/nerivnist_2012.pdf
4. Семиченко В. А. Методологічна культура викладача вищої школи як умова формування його професіоналізму / В. А. Семиченко // Науковий вісник МДУ, 2010. – Вип. 12. – С. 154–160.
5. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. – Львів: Кальварія, 2017. – 168 с.

Додаткові:

1. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: монографія // за заг. ред. Г.В.Беленької, О.А.Половіної. – Умань:ВІЩ «Візаві», 2015. – 208 с.
2. Жилиєв І. Б., Чижевський Б. Г. Словник – довідник основних понять та визначень українського освітнього законодавства / Ігор Борисович Жилиєв, Борис Григорович Чижевський. – К.: Нора-Друк, 2011. – 112с.
3. Новицька В. П. Соціалізація особистості в умовах трансформації сім'ї / В. П. Новицька // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: [зб. наук. праць / відп. ред. В. С. Бакіров.]. – Х.: Видавнич. центр ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – С. 407– 409.
4. Куценко О. Д. Суспільство нерівних: суперечності та виклики комплексних соціальних нерівностей // Тези доповідей та виступів учасників III Конгресу САУ «Нові нерівності — нові конфлікти: шляхи подолання». – Харків, 2017. – С. 11.
5. Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін. Випуск 1(15).Том 1; / за ред. д.ек.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2014. – 545 с.; Українське суспільство: Моніторинг соціальних змін. Випуск 1(15).Том 2 Таблиці і графіки; / за ред. д.ек.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2014. – 410 с.
6. Злобіна О. Г. Соціальні зміни та «Life story» або як «homo soveticus» перетворюється на «homo ukrainicus» // Держава та глобальні соціальні зміни: 25 років української незалежності: Матеріали VII міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 29-30 листопада 2016 р.) / укладачі А. А.

Мельниченко, П. В. Кутуєв. – Київ; Одеса: Типографія «Айс Принт», 2016.
– С. 19-20.

Інтернет-ресурси:

1. www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/50319/4/lavrentieva_Kyltyra.pdf
2. klasnaocinka.com.ua/uk/article/metodologichna-kompetentsiya-.html
3. dspace.kspu.kr.ua/jspui/handle/123456789/2192
4. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017 р. [Електронний ресурс]. Доступний з : <http://un.org.ua/ua/publikatsii-ta-zvity/un-in-ukraine-publications/4203-2017-natsionalna-dopovid-tsili-staloho-rozvytku-ukraina-iaka-vyznachaie-bazovi-pokaznyky-dlia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-tssr>

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I
СТРАТИФІКАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ПІДГРУНТЯ СТРАТИФІКАЦІЇ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Семінарське заняття 1: Соціальна стратифікація: поняття та види (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення

1. Соціальна структура суспільства.
2. Види соціальних спільнот та їх роль в суспільній системі.
3. Сутність соціальної стратифікації.
4. Соціальна мобільність, її причини та види.

II. Практична частина. Побудова і презентація моделі стратифікації суспільства у XX та XXI столітті.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 1

Додаткова література: 5

Семінарське заняття 2: Стратифікація суспільства та її вплив на сучасну сім'ю (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Характеристика основних стратів суспільства.
2. Типові характеристики родин різних стратів суспільства: цінності, пріоритети, суспільна діяльність, ставлення до виховання дітей.
3. Типологічні характеристики дітей з різних стратів суспільства
4. Вимоги до педагога у стратифікованому суспільстві.

II. Практична частина. Аналізування власних фахових компетенцій у відповідності до типових вимог родин з різних стратів.

III. Перевірка самостійної роботи.

Основна література: 3

Додаткова література: 3, 4

Семінарське заняття 3: Родинна соціалізація (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Особистість як продукт соціалізації.
2. Типи родин – типи родинного виховання.
2. Дитина як об'єкт, суб'єкт або жертва соціалізації.
3. Дитяча субкультура та її роль у соціалізації дитини.

II. Практична частина

Побудова моделей первинної взаємодії з дітьми з різних типів родин в умовах закладу дошкільної освіти.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 3

Додаткова література: 3, 4

Семінарське заняття 4: Психологічна характеристика дітей з різних стратів суспільства (4 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Маркери соціальної і фізіологічної нерівності дітей.
2. Особливості розвитку і поведінки дітей, що виховуються в дитячих будинках. Соціальне сирітство.
3. Захисні новоутворення дітей-сиріт.
4. Особливості розвитку і поведінки дітей з малозабезпечених родин.
5. Діти сільської місцевості та віддалених від центру країни районів. Вплив етнічних традицій та сімейного виховання на формування психологічних особливостей і поведінку дітей.
6. Характерні риси дітей “середнього” прошарку – інтелігенції.
7. Виховання дітей у заможних родинах.
8. Психологічна характеристика дітей з надзаможних родин.
9. Діти з особливими потребами в сучасному суспільстві. Інклюзивні практики українського суспільства.

II. Практична частина

Порівняльна характеристика ціннісних орієнтацій дітей з різних стратив суспільства.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 2, 3

Додаткова література: 3, 4

Семінарське заняття 5: Особливості виховання дітей у стратифікованому суспільстві (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Характеристика освітнього і педагогічного середовища міста і села.
2. Колективне (громадське) та індивідуальне (сімейне) виховання дітей.
3. Організація спеціальної освіти для дітей.

II. Практична частина. Вивчення (за матеріалами періодичних видань) досвіду організації освітньої роботи з дітьми в сільській місцевості та віддалених від центру районах України. Підготовка анотації на одну із статей.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 3

Додаткова література: 3, 4

Семінарське заняття 6: Вимоги до вихователів дітей з різних стратів суспільства (4 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Характеристика професійних компетенцій сучасного вихователя.
2. Складові іміджу сучасного педагога.
3. Вимоги батьків до сучасного вихователя і особливості організації співпраці ЗДО з родинами вихованців.
4. Перенесення акцентів у вихованні сучасних дітей з інтелектуальної на морально-етичну складову.
5. Самоосвіта та самовиховання педагога

II. Практична частина. Підготовка плану проведення дискусії зі студентами педагогічних спеціальностей на тему: “Чи може сучасний педагог бути “універсалом” і працювати з дітьми кожного страту суспільства?”

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 5

Додаткова література: 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

СИСТЕМА ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У

СТРАТИФІКОВАНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Семінарське заняття 1: Методологічна культура та методологічна компетентність педагога як умова успішної професійної діяльності (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення

1. Методологічна культура як складова педагогічної освіти. Методологічна культура як складова педагогічної освіти.
2. Характеристика складових методологічної культури педагога.
3. Етапи формування методологічної компетентності педагога.
4. Упровадження нововведень у педагогічний процес.

II. Практична частина. Обговорення статті Семиченко В. А. Методологічна культура викладача вищої школи як умова формування його професіоналізму / В. А. Семиченко // Науковий вісник МДУ, 2010. – Вип. 12. – С. 154–160.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 4

Додаткова література: 2

Семінарське заняття 2: Дошкільні заклади в системі національної освіти. Типи і види закладів дошкільної освіти. (4 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Характеристика законодавчої бази дошкільної освіти.

2. Види ЗДО в Україні
3. Характеристика різних типів ЗДО
4. Альтернативні заклади дошкільної освіти.
5. Зарубіжний досвід організації дошкільної освіти.

II. Практична частина. Аналіз досвіду організації додаткових освітніх послуг з дошкільної освіти в Україні.

III. Перевірка самостійної роботи.

Основна література: 2, 3

Додаткова література: 2, 3

Семінарське заняття 3: Виховання дітей в альтернативних закладах дошкільної освіти (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Мета, завдання, організація освітнього процесу в Монтессорі-школах.
2. Вальдорфські школи і дошкільні заклади в Україні
3. Організація роботи з дітьми та батьками в Центрах розвитку дитини, Центрах соціально-педагогічної підтримки, консультаційних пунктах..
4. Організація роботи з дітьми в групах короткотривалого перебування, прогулянкових групах.
5. Мета, завдання, організація освітнього процесу в інтегрованих групах для дітей з обмеженими можливостями і Центрах ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів.

II. Практична частина Аналіз досвіду організації альтернативної освіти дітей за кордоном.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 1, 3

Додаткова література: 5, 6

Семінарське заняття 4: Виховання дітей у приватних і спеціалізованих закладах дошкільної освіти (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Порівняльна характеристика мети, завдань, змісту і методів навчання у державних і приватних дошкільних закладах.
2. Види спеціалізованих дошкільних закладів освіти.
3. Особливості побудови освітнього процесу у спеціалізованих закладах дошкільної освіти.
4. Практика інклюзивної дошкільної освіти в Україні.

II. Практична частина Аналіз і систематизація діагностичних методик вияву обдарованості дитини.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 1

Додаткова література: 1, 5

**Семінарське заняття 5: Домашнє виховання дітей дошкільного віку.
Інститут гувернерства в Україні. (4 год.)**

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Історія виникнення гувернерства.
2. Підготовка гувернерів в державних та приватних навчальних закладах.
3. Особливості організації домашньої освіти і виховання в сучасному суспільстві.
4. Практика Хоумскулінгу: досвід організації та функціонування, плюси й мінуси.

II. Практична частина Складання індивідуальної програми розвитку дитини дошкільного віку за заданими умовами.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 3, 5

Додаткова література: 3, 6

Семінарське заняття 6: Педагогічні засоби об'єднання дітей з різних стратів соціуму. (2 год.)

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Сучасні дитячі об'єднання: гуртки, секції, клуби за інтересами, літні табори, громадські об'єднання.
2. Народні свята і традиції як засіб об'єднання людей.
3. Соціальні події місцевого значення (облаштування території парку, прибудинкової території, стадіону тощо).
4. Виготовлення подарунків для дітей-сиріт, організація спільних свят для дітей з різних стратів.

II. Практична частина. Складання сценарію свята до Дня Святого Миколая для дітей.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Основна література: 1

Додаткова література: 5, 6